

Nr 520

Av herr Gezelius m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 88, med förslag till lag angående ändring i lagen den 18 april 1952 (nr 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna.

I samband med 1952 års beslut om möjlighet till avlösning av andel i häradsallmänning hemställde riksdagen hos Kungl. Maj:t om utredning av möjligheterna att anordna avlösning även av andel i allmänningsskogarna. Sedan Kungl. Maj:t i anledning härav låtit verkställa utredning härom, har numera framlagts proposition i ärendet (nr 88) med förslag till sådan ändring av lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna, att möjlighet skapas till avlösning av rätt till delaktighet i dylik skog.

Det må först anmärkas, att vederbörande departementschef år 1952 ställde sig kritisk till lämpligheten av att öppna möjlighet för avlösning även i fråga om del i allmänningsskogarna. Han framhöll bl. a., att behovet av avlösningensbestämmelser icke var lika framträdande i vad avser dessa skogar som beträffande häradsallmänningarna. På grund härav samt då ett avlösningensförfarande vid allmänningsskogarna ställde sig praktiskt svår genomförbart var departementschefen ej beredd att tillstyrka dylik avlösningensrätt. Med hänsyn till detta kritiska ställningstagande år 1952 ter det sig egendomligt att departementschefen i den föreliggande propositionen icke mer utförligt redovisat de skäl som talar för en lagstiftning av förevarande natur. Enbart det förhållandet att vissa remissinstanser år 1952, i samband med då avgivna yttranden över förslaget om avlösningensbestämmelser beträffande andelar i häradsallmänningar, uttalade sig positivt för tanken att införa dylika bestämmelser för allmänningsskogar utgör icke tillräckligt stöd för att nu acceptera en lagstiftning om utsträckt avlösningensrätt. Ej heller de muntliga uttalanden om behovet av avlösning, vilka gjorts inför den utredning på vilken propositionen bygger, kan anses ha avgörande betydelse i detta fall. Mot dessa uttalanden bör nämligen ställas de avstyrkanden som gjorts av bl. a. flertalet remissinstanser i Kopparbergs län. Jämväl åtskilliga andra remissinstanser, däribland lantmäteristyrelsen och lantbruksstyrelsen, har varit mycket förbehållsamma i sina omdömen om behovet av en lagstiftning. Lantmäteristyrelsen framhåller således bl. a., att behovet av avlösning icke är lika påtagligt när det gäller allmänningsskogar i Dalarna och Norrland

som när det gäller häradsallmänningar, och lantbruksstyrelsen förklarar att det icke föreligger något intresse av betydelse ur jordpolitisk synpunkt att genomföra en avlösning beträffande allmänningsskogarna.

Propositionens förslag innebär bl. a., att avlösning endast skall ske i den mån andelen icke är taxerad såsom jordbruksfastighet. Detta innebär att den föreslagna lagändringen icke kan väntas få någon större praktisk betydelse. Härtill kommer att det avgörande initiativet för huruvida avlösning enligt de föreslagna bestämmelserna skall ske eller icke helt kommer att ligga hos allmänningstyrelsen, som är det enda organ som kan göra framställning till länsstyrelsen om avlösning.

Enligt vår uppfattning har departementschefen icke lyckats redovisa ett tydligt ådagalagt behov för en principiell utsträckning av den beträffande avlösning av andel i häradsallmänning gällande lagstiftningen till att omfatta även avlösning av andel i allmänningsskog. Härtill kommer jämväl att en avlösning i det senare fallet, åtminstone i enlighet med de av Kungl. Maj:t förslagna bestämmelserna, kan komma att medföra både praktiska administrativa svårigheter och i vissa fall rena ekonomiska förluster för andelsägare som tvingas underkasta sig en avlösning. Departementschefen har på denna senare punkt angivit, att den av honom förordade värderingsmetoden icke i alla lägen kan komma att ge ett helt rättvist utslag. Även lagrådet framhåller, att med hänsyn till att en maximigräns fastslagits för löseskillingen kommer exempelvis i vissa fall värdet av andelsägarens fiskerätt icke alltid att i tillbörlig omfattning kunna beaktas vid löseskillingsbestämmande inom den givna maximigränsen. Samma resonemang torde även kunna föras beträffande andelsägare tillkommande jakträtt. Det må i detta sammanhang framhållas, att just fiske- och jakträtterna i många fall utgör det alldeles avgörande värdet för innehavaren av en mindre andel i allmänningsskog.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser vi oss böra yrka avslag på förevarande proposition. Skulle detta vårt yrkande icke vinna riksdagens bifall hemställer vi om ändring av vissa delar av förslaget.

Det gäller i första hand den metod efter vilken avlösningersättningen skall bestämmas. I fråga om värderingen av den andel som kan bli föremål för avlösning synes det oss angeläget att åstadkomma en ordning, enligt vilken full hänsyn kan tagas till värdet av de jakt- och fiskerätter som tillkommer andelsägaren. Dessa rättigheter bör därför särskilt uppskattas vid sidan av värdet av den del av allmänningsskogens behållna avkastning de senaste tio åren som bör ersättas. Härigenom skulle man bättre tillgodose kravet på att andelsinnehavare, som förvärvat eller bibehållit andelar endast för att få möjlighet till jakt och fiske, icke skall berövas denna utan skäligen ersättning.

I andra hand synes en ändring beträffande handläggningen av avlösningens ärenden böra övervägas. Enligt propositionen åligger det nämligen länsstyrelsen att såväl förordna om avlösning som att bestämma ersättningens storlek. Visserligen åligger det för närvarande länsstyrelserna att meddela beslut om avlösning och bestämma ersättningens storlek i fråga om avlösning av andel i häradsallmänning. Då ersättningen beträffande dessa allmänningar emellertid i lag är fixerad till två och en halv gånger sammanlagda värdet av den på fastighetens delaktighetstal belöpande utdelningen från allmänningen för de senaste tio åren, behöver länsstyrelsen här icke ingå på någon värdering i egentlig mening. Detta blir däremot fallet vid bestämmandet av ersättningen enligt det nu föreliggande lagförslaget. I dessa fall kan det, särskilt vid värderingen av jakt- och fiskerätterna, bli nödvändigt med ett kontradiktoriskt förfarande med bevisupptagning. Denna värdering bör därför icke ankomma på administrativ myndighet utan å domstol, förslagsvis expropriationsdomstol. Då frågan om ersättningens storlek äger intimt samband med frågan huruvida en avlösning över huvud taget skall medgivas — avlösning synes ju enligt departementschefen böra förvägras om den skulle innebära ett väsentligt åsidosättande av ägarens eller inteckningshavares intressen — torde det även böra ankomma på domstolen att besluta huruvida avlösning skall äga rum.

Under åberopande av vad ovan anförts hemställes,

A. att riksdagen måtte

- 1) avslå propositionen nr 88,
- 2) därest yrkandet under punkt 1 icke skulle vinna riksdagens bifall besluta om sådan ändring i det föreliggande lagtextförslaget att *dels* andelsägare, i enlighet med vad i motionen föreslagits, måtte vid avlösning erhålla full ersättning jämväl för värdet av jakt- och fiskerätter, *dels ock* det måtte tillkomma domstol att besluta om avlösning och värdering; samt

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta härför erforderlig lagtext.

Stockholm den 11 mars 1955

Birger Gezelius

Anders Olsson

Nils G. Fröding
